

“İtiraz konusu kural Anayasa'ya aykırıdır. Şöyle ki;

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir. Kişilerin, devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." hükmüne yer verilmiş olup Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilmesi öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de gözönünde bulundurulmalıdır. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

Anayasa'nın 7. maddesinde, "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmemiş konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle Anayasa'ya göre kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir.

Hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermemesi anlamına gelmektedir.

Yönetmeliğin dayanağını teşkil eden 5543 sayılı Kanun'un "Fiziksel yerleşim" başlıklı 16. maddesi ile "Yönetmelik düzenleme yetkisi" başlıklı 47. maddesi incelendiğinde, yeni yerleşim yerleri oluşturulurken hak sahipliğinin şartları konusunda genel çerçeve çizilmemiş anılan şartların hangi tarih dikkate alınarak tatbik edileceği de Kanun'la belirlenmemiş, bu hususların tamamı yönetmeliğe bırakılmıştır.

Anılan kanun hükmünde yer verilen ve ilgili tüm hususların düzenleneceği ifade edilen Yönetmeliğe ilişkin olarak herhangi çerçeve çizilmemiş; ikincil düzenlemeler yoluyla kamu makamlarına sınırı belirli olmayan şekilde tanımlama, düzenleme yapma ve sınırlandırma yetkisi tanınmıştır. Kamu makamları da kapsamı 5543 sayılı Kanun'da düzenlenmeyen ve Yönetmelikte yer verilen düzenlemeye göre davacının hak sahipliği talebi reddedilmiştir. Mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına yol açan bu düzenlemeye ilişkin olarak 5543 sayılı Kanun'da genel bir çerçevenin çizilmemiş olması ve bu hususların Yönetmeliğe bırakılması yürütmeye sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisinin tanınmasına neden olmuştur; ayrıca bu durum yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla davacının mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin dayanağını oluşturan 5543 sayılı Kanun'un 47. maddesinde yer alan "(...) ile bu Kanunun uygulanmasına ait diğer düzenlemeler (...)" ibaresinin kanunda bulunması gerekli belirlilik ve öngörülebilirlik ölçütlerini sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle anılan Kanun maddesindeki söz konusu ibarenin Anayasa'nın 2., 7. ve 13. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Keza; 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'nın 11. maddesinin ikinci fıkrasında, "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."; 23. maddesinde,

"Herkes, yerleşme (...) hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

(...)

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.";

35. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında,

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.";

123. maddesinin birinci fıkrasında da, "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir." hükümlerine yer verilmiş olup; itiraz konusu Kanun maddesindeki söz konusu ibarenin yerleşme hürriyeti, mülkiyet hakkı ve idarenin görevlerinin kanuniliği ilkesiyle ilgili olan bahsi geçen Anayasa hükümlerine de aykırı olduğu düşünülmüştür.

VI- KARAR

Açıklanan nedenlerle;

- Anayasa'nın 2., 7., 11/II, 13., 23., 35. ve 123/I maddelerine aykırı olması sebebiyle 19/09/2006 tarih ve 5543 sayılı İskân Kanunu'nun 47. maddesinde yer verilen, "(...) ile bu Kanunun uygulanmasına ait diğer düzenlemeler (...)" ibaresinin iptali istemiyle Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına,

Esas Sayısı : 2025/270

Karar Sayısı : 2025/267

- Anayasa Mahkemesinin konu hakkında vereceği karara kadar işbu davanın esası hakkında verilecek hükmün geri bırakılmasına (ertelenmesine), beş ay içinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmezse davanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılmasına,

- İşbu kararın birer örneğinin taraflara tebliğine,

- 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca işbu kararın aslı ile birlikte işbu karara ilişkin görüşme tutanağının, dava dilekçesinin ve dosya içindeki diğer tüm evrakların onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

10/12/2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.”